

Wycena funkcji rekreacyjnej terenów leśnych na przykładzie Otwockiej Plaży Miejskiej

Agnieszka Mandziuk, Adrian Pyra

Abstrakt. Wartość rekreacyjna obszarów leśnych zależy od wielu czynników, jednym z nich jest sąsiedztwo zbiorników wodnych lub rzek. Lasy są w pewnych warunkach dobrami komplementarnymi w relacji do wody. Tak, więc wartość rekreacyjna lasu jest tym większa im sąsiedztwo wody jest bliższe. Ponadto obecność wód wpływa nie tylko na zwiększenie ich wartości rekreacyjnej, ale także warunkuje rozwój infrastruktury turystycznej, wpływa na rozwój różnych form wypoczynku ludności w lasach. Rzeki są naturalnym elementem środowiska i wpływają na zwiększenie atrakcyjności i wartości terenów znajdujących się w ich bezpośrednim sąsiedztwie, w tym także obszarów leśnych. Ich obecność kreuje wybór sposobu zagospodarowania i zabudowy przestrzeni w najbliższym otoczeniu. W pracy opisano znaczenie Otwockiej Plaży Miejskiej (OPM) dla mieszkańców okolicznych miejscowości, dokonano także wyceny wartości rekreacji na obszarze OPM.

Słowa kluczowe: metoda wyceny warunkowej, rekreacja, Willingness To Accept, Willingness To Pay

Abstract. Valuation of forest recreational function for example Otwocka Plaża Miejska. The value of recreational forest areas depends on many factors, one of them is the proximity of ponds or rivers. Forests under certain conditions are for goods complementary in relation to the water. Thus, the value of the recreational forest is the greater proximity of the water is closer. Moreover, the presence of rivers affects not only increasing their recreational value, but also a prerequisite for the development of tourist infrastructure affects the development of various forms of recreational of the population in forests. The rivers are a natural part of the environment and the effect of increasing the attractiveness and value of land located in the immediate vicinity, including forest areas. Their presence creates a selection of the land and building space in the immediate vicinity. This paper describes the importance of the Otwocka Plaża Miejska for the inhabitants of the surrounding villages and towns, and determined the valuation of recreation OPM.

Keywords: contingent valuation method, recreation, Willingness To Accept, Willingness To Pay

Wstęp

Od wieków ludzie zakładali osady w pobliżu rzek i lasów, aby mieć stały dostęp do potencjalnych źródeł pożywienia i wody pitnej. Obecnie znaczenie zbiorników czy cieków wodnych często związane jest zaspokajaniem potrzeb społeczeństwa w zakresie turystyki i rekreacji. Wody powierzchniowe niewątpliwie podnoszą także atrakcyjność obszarów turystyczno-rekreacyjnych (Kargul-Plewa i Janeczko 2015), wpływają na zwiększenie wartości terenów znajdujących się w ich najbliższym otoczeniu. Obecnie w procesie planowania i zagospodarowania przestrzeni bierze się pod uwagę wiele czynników, wśród których uwzględnia się zwłaszcza (...) walory architektoniczne i krajobrazowe, wymagania ochrony środowiska, w tym gospodarowania wodami i ochrony gruntów wodnych i leśnych (Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r.). W myśl ustawy Prawo Wodne (ustawa z dnia 18 lipca 2001 r.) zarządzanie zasobami wodnymi służy zaspokajaniu potrzeb ludności, gospodarki, ochronie wód i środowiska związanego z tymi zasobami, w szczególności w zakresie: zapewnienia odpowiedniej ilości i jakości wody dla ludności; ochrony zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem oraz niewłaściwą lub nadmierną eksploatacją; utrzymywania lub poprawy stanu ekosystemów wodnych i od wody zależnych; ochrony przed powodzią oraz suszą; zapewnienia wody na potrzeby rolnictwa oraz przemysłu; zaspokojenia potrzeb związanych z turystyką, sportem oraz rekreacją; utworzenia warunków dla energetycznego, transportowego oraz rybackiego wykorzystania wód. Większość wymienionych celów wykorzystania zasobów wodnych charakteryzują również najbliższe otoczenie i samą rzekę Świder, która jest prawym dopływem Wisły. Rzeka Świder przepływa przez nizinę Środkowomazowiecką i Południowopodlaską, Wysoczyznę Żelechowską, Obniżenie Węgrowskie, Równinę Garwolińską i Dolinę Środkowej Wisły, znajdujące się na terenie województwa lubelskiego i mazowieckiego. Długość rzeki wynosi 89,1 km, ujście do Wisły znajduje się pomiędzy Otwockiem i Józefowem. Jest to rzeka płytka, z niewielkimi głębinami, w dolnym biegu przepływa przez pasmo wydm, tworząc malowniczy przełomowy krajobraz, z wysokimi podciętymi brzegami (Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych 2014). Na odcinku, w którym miejscami przybiera charakter rzeki podgórskiej utworzono obszar Natura 2000 Dolina Środkowego Świdra (Dyrektywa siedliskowa, PLH 140025), o powierzchni 1475,7 ha, położony w środkowej części województwa mazowieckiego. Ze względu na unikatowy charakter i walory przyrodnicze na terenach bezpośrednio przyległych do rzeki Świder znajduje się rezerwat przyrody Świder. Jest to jeden z dziewięciu rezerwatów przyrody utworzonych na terenie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego. Utworzony został na mocy 20 Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 16 stycznia 1978 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody. Utworzenie rezerwatu stało się szansą na zachowanie naturalnego charakteru rzeki oraz ochroną obszarów do niej przylegających (Stępiak 2014). Ze względu na wysoką jakość wody i małą głębokość rzeki oraz szerokie piaszczyste plaże rzeka Świder jest powszechnie wykorzystywana przez mieszkańców okolicznych miejscowości do rekreacji.

Celem przeprowadzonych badań była wycena funkcji rekreacyjnej terenów leśnych na przykładzie Otwockiej Plaży Miejskiej (OPM). Do realizacji celu wykorzystano metodę wyceny warunkowej (Contingent Valuation Method – CVM), która w literaturze tematu często nazywana jest także metodą deklarowanych preferencji lub metodą wartości kontyngentowej. Metoda ta opiera się na badaniach ankietowych, w których pyta się respondentów o ich preferencje w ocenie danego dobra czy usługi, zatem oparta jest na założeniu, że respondenci posiadają określony stan wiedzy na temat dobra bądź usługi, które podlegają ocenie, jej obecnego stanu, prawdopo-

dobnych zmian ich ilości oraz jakości (Winpenny 1995). Ankietowani proszeni są o odpowiedź na pytanie, ile byliby skłonni zapłacić za pewne dobro (Willingness To Pay – WTP) lub jakiej oczekiwaliby rekompensaty za utracenie tego dobra (Willingness To Accept – WTA).

Material i metody

Terenem badań była Otwocka Plaża Miejska (OPM) zlokalizowana na gruntach Skarbu Państwa administrowanych przez Nadleśnictwo Celestynów (RDLP Warszawa) na terenie Leśnictwa Otwock, w oddziale 116 wydzielenie „b”. Jest to powierzchnia turystyczna, o powierzchni 0,60 ha, w drzewostanie, w którym dominuje sosna w wieku 136 lat. Wydzielenie „b” ma zbliżony kształt do prostokąta o wymiarach 90 m (wschód-zachód) i 75 m (północ-południe). Fragment o wymiarach 50 x 30 m jest plażą (powierzchnia pokryta piaskiem). Od północy wydzielenie graniczy z rzeką Świder (z czego rzeka i pas 20 m brzegu to rezerwat przyrody Świder), w północnej części na terenach niepiaszczystych występuje siedlisko łągowe, czym dalej na południe siedlisko zmienia się w kierunku borowego. Plaża została otwarta w 2013 r., na jej obszarze wybudowano infrastrukturę rekreacyjną m.in. ławki i dwa boiska do siatkówki. Teren plaży dzierżawiony jest przez władze Miasta Otwock od Nadleśnictwa Celestynów, dotyczy to działki: 1/2 obr.1, umowa dzierżawy podpisywana jest co roku i teren dzierżawiony jest tylko w okresie od maja do września, od Powiatu Otwockiego, umowa dzierżawy obowiązując do 2017/18 roku – działka nr 29/8 obr.1, oraz od Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie (umowa obowiązuje do 2018 r.). Działka nr 29/6 obr.1, znajdująca się w granicach rzeki Świder. Powyższe działki częściowo znajdują się na terenie rezerwatu przyrody Świder.

Fot. 1. Otwocka Plaża Miejska nad Świdrem w Otwocku (fot. A. Pyra)

Photo 1. The Otwocka Plaża Miejska on the Świder in Otwock

W pobliżu plaży znajduje się dawny most kolejki wąskotorowej łączący Otwock z Józefowem. Obecnie most wykorzystywany jest tylko dla ruchu pieszego. Lokalizacja plaży sprawia, że wielu mieszkańców Józefowa również korzysta z obszaru plaży. W 2015 r. teren plaży

w Planie Urządzenia Lasu posiadał status terenu turystycznego. Obszar ten uwzględniony jest w aktualnie obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania na terenie miasta Otwocka etap – I, zatwierdzony Uchwałą nr XXI/205/2000 Rady Miasta Otwocka z dnia 23 maja 2000 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 82 z dnia 27. 07. 2000 r. poz. 828).

Badania ankietowe przeprowadzane zostały w dwóch wariantach: tradycyjnym oraz poprzez ankietę udostępnioną w Internecie za pomocą serwisu Survio.com. Kwestionariusze ankiet zbierane były na plaży oraz w jej najbliższym sąsiedztwie. Badania przeprowadzone zostały od czerwca do końca września 2015 r. (ankieta rozdawana i internetowa), przy czym ankieta internetowa była dostępna od lipca do końca 2015 r. W trakcie wyceny rekreacyjnej funkcji Otwockiej Plaży Miejskiej zebrano 102 ankiety, z czego 48 ankiet stanowiły kwestionariusze rozdawane, a pozostałe 54 ankiety uzyskano z Internetu. Ankieta udostępniana przez Internet była dostępna na portalu społecznościowym na Facebook'u m.in. na profilu Stowarzyszenia Kocham Józefów oraz Świder Skim Plaża. Link do ankiet udostępniony był także na stronie internetowej starostwa Powiatu Otwockiego. Kwestionariusz ankiet składał się z 10 pytań właściwych i 6 pytań socjologicznych. Część właściwa ankiet składała się z pytań dotyczących preferencji respondentów co do sposobów spędzania czasu nad rzeką Świder na terenie Otwockiej Plaży Miejskiej oraz pytań hipotetycznych dotyczących skłonności do zapłacenia za dostęp do terenów nad Świdrem (Willingness To Pay – WTP) oraz oczekiwanej rekompensaty za utracenie dostępu do Świdra (Willingness To Accept – WTA). W raporcie socjologicznym ankiety pytano m.in. o wiek, płeć, miejsce zamieszkania, dochód gospodarstwa domowego, liczbę osób w gospodarstwie domowym, oraz o obecną sytuację zawodową. Wzór ankiet tradycyjnej znajduje się na ryc. 1.

Wyniki badań

Charakterystyka socjologiczna respondentów

W badaniach ankietowych wzięły udział 102 osoby, z czego 57 kobiet i 44 mężczyzn, jedna osoba nie odpowiedziała na to pytanie. Respondentów podzielono na 5 grup wiekowych: do 20 lat, 21-30 lat, 31-40 lat, 41-50 lat i 51 lat i więcej. Najwięcej (44%) odpowiedzi udzieliły osoby z przedziału 21-30 lat: 44 osoby, najmniej (7%) z przedziału „51 i więcej”, średnia wieku respondentów wyniosła 33 lata. Prawie wszyscy respondenci pochodzili z województwa mazowieckiego (99%), tylko jedna osoba wskazała jako miejsce pochodzenia województwo łódzkie (1%). Najwięcej osób przybywających nad Świdrem przyjechało z Józefowa (35 osób), Otwocka (33 respondentów) oraz Warszawy (24 pytanych). Biorąc pod uwagę wielkość dochodu miesięcznego przypadającego na rodzinę na podstawie uzyskanych odpowiedzi do analizy przyjęto następujące grupy dochodowe: do 800 zł, 801-1 250 zł, 1 251-2 500 zł i powyżej 2 500 zł. Największą grupę stanowiły osoby (59% pytanych), które zadeklarowały dochód wyższy niż 2 500 zł/miesiąc, oraz osoby, które posiadały dochód zakwalifikowany do przedziału 1 251-2 500 zł (24% respondentów). Tylko 3% ankietowanych wskazało, że ich dochód jest mniejszy niż 400 zł/miesiąc (były to dwie osoby bezrobotne i jeden student/uczeń). Analizując sytuację zawodową respondentów można zauważyć, że największą grupę stanowili pracownicy umysłowi (47% badanych), oraz studenci/uczniowie (25% pytanych), najmniej osób zaś wskazało odpowiedź inna (5 % respondentów). 9% spośród ankietowanych to byli pracownicy fizyczni, kolejne 8% stanowili bezrobotni, status emeryta lub rencisty wybrało 6% pytanych.

Kwestionariusz ankiety (tradycyjny)

Nadleśnictwo Celestynów

Wydział Leśny Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Zakład Ekonomiki Leśnictwa, Katedra Urządzania Lasu, Geomatyki i Ekonomiki Leśnictwa

Szanowni Państwo

Przekazujemy Państwu ankietę dotyczącą ekonomicznej wyceny rekreacyjnej terenów nad Świdrem na przykładzie Otwockiej Plaży Miejskiej (fragmentu lasu dzierzawionego od Nadleśnictwa Celestynów).

Kwestionariusz jest całkowicie anonimowy i będzie wykorzystywany wyłącznie w celach naukowych.

Wszystkie pytania bądź wątpliwości wyjaśni ankier.

I. *Który z motywów był decydujący w planach o przejeździe nad Świdem? (proszę uszeregować je w kolejności od najważniejszego(1) do najmniej ważnego (6))*

- Atrakcyjność tych terenów dla wypoczynku i rekreacji
- Bliskość tych terenów w stosunku do miejsca zamieszkania
- Przywiązanie, przyzwyczajenie do wypoczynku nad Świdrem
- Brak innej możliwości, która stwarzałaby warunki wypoczynku
- Brak wyraźnych powodów – mój pobyt nad Świdrem jest przypadkowy
- Inne

II. *Czy może Pan(i) odpowiedzieć, ile dni w roku spędza Pan(i) nad Świdrem?*

..... dni/rok

III. *Jak Pan(i) spędza wolny czas nad Świdrem. Proszę podać w procentach czas poświęcony na:*

1. Spacery lub jazdę na rowerze wzdłuż Świdra	
2. Wycieczki poznawcze (oglądanie zwierząt, owadów, roślin)	
3. Pływanie i kąpiele	
4. Uprawianie sportu (skimboarding, siatkówka, badminton)	
5. Czytanie książek, czasopism	
6. Inne formy, jakie	

Suma 100%

IV. *Czy to co Pan(i) przeżył(a), zobaczył(a), zyskał(a) dzięki pobytowi tutaj to więcej czy mniej od wartości wydanych pieniędzy?*

- 1. Pieniądze przeznaczone na wyjazd nad Świdem, to dobrze wydane pieniądze, więcej zyskałem(am) niż są warte;
- 2. Raczej nie – wydane pieniądze nie są warte tego co zyskałem(am) przejeżdżając nad Świdem;
- 3. Zdecydowanie nie - uważam pieniądze przeznaczone na przyjazd nad Świdem za zmarnowane;
- 4. Inne

V. *Czy może Pan(i) wskazać w promieniu do 1000m od miejsca zamieszkania, podobny teren nad rzeką/jeziorem który zapewniałby takie same lub podobne warunki wypoczynku i rekreacji i dostarczyłby takiej samej satysfakcji i radości, jak pobyt nad Świdrem?*

TAK

NIE

(proszę podać nazwę tego miejsca lub nazwę miasta, które znajduje się w pobliżu niego) jest to

dłaczego?

VI. *Las obok produkcji drewna pełni również inne funkcje np. rekreacyjne, ochronne itd. Są one dla Pan(i) dostępne bezpłatnie tak jak np. podziwianie krajobrazu. Wydatki na zwiększenie powierzchni lasu lub poprawę jego jakości ponoszą Lasy Państwowe, pewna ich część jest im zwracana przez Budżet Państwa. W takim wypadku, z którymi niżej przedstawionymi odpowiedziami zgadza się Pan(i)?*

- 1. Pieniądzy z budżetu powinny być wykorzystane na inny cel, nawet gdyby miało dojść do zablokowania dostępu do Świdra
- 2. Jeśli byłaby taka konieczność skłonn(a) jestem ponosić część kosztów
- 3. Taki stan rzeczy jak obecnie jest zadawalający, w przypadku żądań dodatkowych kwot rezygnuję z wypoczynku
- 4. Inne

VII. *Proszę zastanowić się nad Pan(i) i/lub rodziny sytuacją finansową oraz nad znaczeniem środowiska leśnego jako miejsca wypoczynku. Proszę powiedzieć czy mógłby(aby) Pan(i) przeznaczyć ROCZNIE 100 ZŁ w zamian za możliwość odpoczynku nad Świdrem z taką samą częstotliwością jak dotychczas. (Opłatę taką możemy porównać np. do dobrowolnych wpłat na konto hospicjum, szpitala, schroniska dla zwierząt itd.)*

UWAGA: BEZPŁATNY DOSTĘP DO ŚWIDRA
JEST ZAGWARANTOWANY PRAWEM

TAK jestem w stanie przeznaczyć nawet:

NIE jestem w stanie przeznaczyć na to 100 zł ale mogę przeznaczyć:

- 100 zł
- 200 zł
- 300 zł

- 50 zł
- 25 zł
- 10 zł

Ryc. 1. Wzór ankiety tradycyjnej
Fig. 1. Pattern of traditional survey

- 400 zł 5 zł
 500 zł

Jeżeli nie wyraża Pan(i) chęci wnosić jakichkolwiek opłat, proszę zaznaczyć dlaczego?

1. Chętniej nie przychodziłbym nad Świdreć niż miałbym płacić jakkolwiek kwotę
 2. Rzadko chodzę nad Świdreć
 3. Uważam, że nie można wypoczynku nad Świdrem wyceniać pieniędzmi
 4. Inne

VIII. Załóżmy, że Pan(i) dochody wzrosły podwójnie, czy w takiej sytuacji byłby(aby) Pan(i) skłonny(a) wnieść większe opłaty?

- TAK – ile złotych?
 Proszę podać kwotę za rodzinę/rocznie lub
 Proszę podać kwotę za osobę/rocznie
- Nie
 dlaczego?

IX. Chciałbym zapytać jakiej kwoty żądałby(aby) Pan(i) jako REKOMPENSATY gdyby pozbawiono Pana(tą) możliwości wypoczynku nad Świdrem z dotychczasową częstotliwością?

- 10 zł 100 zł więcej, ile? zł
 25 zł 250 zł
 50 zł 500 zł

Jeżeli nie oczekuje Pan(i) żadnej rekompensaty, proszę odpowiedzieć dlaczego?

X. Niezależnie od poprzednich pytań proszę wybrać, która z podanych możliwości ma dla Pan(i) szczególną wartość i jaką kwotę mając do dyspozycji 100 zł przypisałby(aby) Pan(i) każdej z nich, aby w sumie stanowiły one 100zł.

1. Lubi Pan(i) przebywać nad Świdrem zł
 2. Ceni sobie Pan(i) fakt, że tereny nad Świdrem istnieją i że w każdej chwili są dostępne zł
 3. Istnienie terenów nad Świdrem jest ważne nie tylko z naszego punktu widzenia, ale też naszych dzieci i wnuków zł
 4. Ogromną wartość ma samo istnienie terenów nad Świdrem, świadomość że może ich zabraknąć przeszkadzałyby Panu(i) zł
 5. Z innych powodów, jakich? zł
- SUMA zł
 = 100 zł

Raport socjologiczny osoby ankietowanej:

1. Płeć Mężczyzna Kobieta
2. Wiek lat
3. Miejscowość oraz województwo w którym Pan(i) mieszka
 w przypadku Warszawy prosimy o podanie dzielnicy

dla mieszkańców Józefowa, proszę wybrać część miasta, w której Pan(i) mieszka

- Emilianów Jarosław Północny Rycice
 Dębinka Kolonia Błota Świdry Małe
 Górki Michałin
 Jarosław Południowy Nowa Wieś
4. Jaki jest w przybliżeniu miesięczny dochód netto Pan(i) gospodarstwa domowego?
 do 400 zł
 401 – 800 zł
 801 – 1250 zł
 1251 – 2500 zł
 powyżej 2501 zł

Proszę podać liczbę osób w Pan(i) gospodarstwie domowym -

5. Jaka jest Pan(i) sytuacja zawodowa? Jest Pan(i):

- pracownik umysłowy
 pracownik fizyczny
 bezrobotny
 student, uczeń
 emeryt, rencista
 inne

DZIĘKUJEMY ZA WYPEŁNIENIE ANKIETY !!!

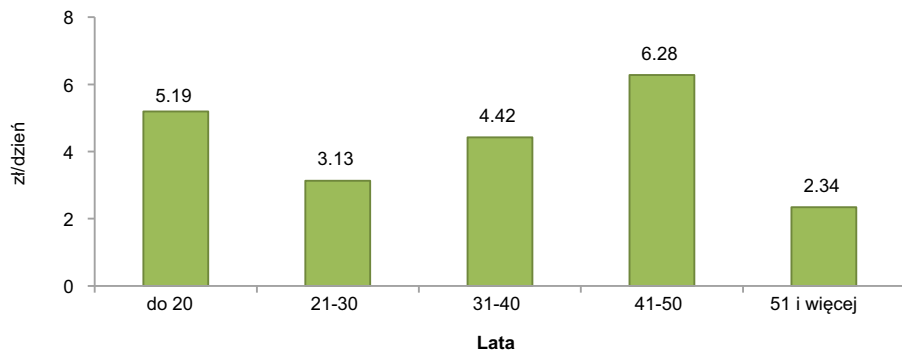
Pytania wprowadzające ankiety

Spośród pytań właściwych ankiety analizie poddane zostały pytania nr I, II, III oraz VI. Odpowiedzi na pytanie nr I pozwoliły określić główne motywy przyjazdu ankietowanych na teren OPM. Na podstawie udzielonych odpowiedzi można stwierdzić, że najważniejszym powodem (30% respondentów) jest przyjazd nad Świder ze względu na „bliskość tych terenów w stosunku do miejsca zamieszkania”, w przypadku 28% udzielonych odpowiedzi jest to „atrakcyjność tych terenów dla wypoczynku i rekreacji”. 17% badanych stwierdziło, że przyjeżdża w to miejsce ze względu na „przywiązanie/przyzwyczajenie do wypoczynku nad Świdrem”, z kolei 11% ankietowanych jako powód podało „brak innej możliwości, która stwarzałaby warunki wypoczynku”. Kolejno 4% spośród pytaných wskazano „inna odpowiedź”. Jako inny powód przyjazdu wymieniano najczęściej: bogactwo przyrodnicze, jedyna rozrywka dla dzieci, pogoda, wspomnienie lub pokazanie dzieciom miejsce z dzieciństwa, skimboarding, sport i imprezy. W pytaniu nr II respondenci proszeni byli o podanie liczby dni, w czasie których odpoczywają w ciągu roku nad rzeką Świder. Ponad 50% respondentów odpowiedziało, że przebywa nad Świdrem do 21 dni. Na podstawie obliczeń uzyskano informację, że średnio respondenci spędzają 39 dni w roku nad rzeką. Następnie w pytaniu nr III proszono ich o wskazanie, w jaki sposób spędzają swój wolny czas na terenie przeprowadzonych badań. Po zanalizowaniu wyników stwierdzono, że 31% czasu respondenci spędzają na spacerowaniu lub jeździe na rowerze wzdłuż rzeki Świder, 30% na plażowaniu i kąpielach, natomiast najmniej czasu, bo tylko 6% poświęcają na czytanie książek i czasopism.

W pytaniu nr VI respondenci zostali zapytani, czy pieniądze, które przeznaczają PGL Lasy Państwowe i samorządy lokalne na pełnienie przez lasy znajdujące się w sąsiedztwie rzeki Świder funkcji rekreacyjnej powinny być nadal przeznaczane na ten cel, czy sytuacja powinna ulec zmianie. Blisko połowa respondentów (48%) zgadza się z obecnym stanem rzeczy, ale gdyby musieli sfinansować utworzenie dobra publicznego są gotowi do rezygnacji z możliwością korzystania z niego. 36 % respondentów natomiast niezależnie od sytuacji jest skłonna do ponoszenia części kosztów w celu utrzymania dobra publicznego generującego funkcje pozaprodukcyjne lasu. Tylko 3% spośród pytaných stwierdziła, że „pieniądze z budżetu powinny być wykorzystane na inny cel, nawet gdyby miało dojść do zablokowania dostępu do Świdra”.

Wartość Willingness To Pay

Na podstawie uzyskanych odpowiedzi na pytanie nr VII i VIII kwestionariusza ankiety obliczono wartość rekreacyjną Otwockiej Plaży Miejskiej definiowaną jako WTP (Willingness To Pay). W tym celu stworzono sytuację hipotetyczną, w której istniała potrzeba wnoszenia dobrowolnych opłat za korzystanie z rekreacji na badanym terenie. Respondenci poproszeni zostali o zadeklarowanie wnoszenia dobrowolnych opłat za dostęp do terenów nad Świdrem. Kwotą wyjściową było 100 zł, respondent mógł się z podaną wartością zgodzić lub wybrać inną kwotę. Średnia wartość WTP wyniosła 4,00 zł/dzień, wartość minimalna 0,01 zł/dzień, natomiast maksymalna 300 zł/dzień, przy czym kobiety zadeklarowały, że są skłonne zapłacić prawie 2 razy większą kwotę niż mężczyźni za możliwość rekreacji na terenie OPM.

Ryc. 2. Wartość Willingness To Pay w grupach wiekowych

Fig. 2. The value of the Willingness To Pay in age groups

Rozkład deklarowanych kwot z podziałem na poszczególne grupy wiekowe ankietowanych przedstawiono na rysunku 2. Średnio najwyższe kwoty wskazały osoby w przedziale wieku 41-50 lat – 6,28 zł/dzień i w grupa najmłodszych uczestników badania (do 20 lat) – 5,19 zł/dzień. Najmniejsza średnio deklarowana kwota wyniosła 2,34 zł/dzień w przedziale wieku 51 lat i więcej. Analizując dochód miesięczny netto rodziny z uwzględnieniem średniej wartości WTP dla danej grupy dochodowej można stwierdzić, że wraz ze wzrostem dochodu miesięcznego zwiększa się zadeklarowana kwota, którą respondent mógłby ponieść za dostęp do terenów rekreacyjnych nad Świdrem. Osoby, których dochód był najmniejszy (do 800 zł/rodzinę) deklarowały średnio 0,82 zł/dzień, natomiast osoby z największym dochodem (powyżej 2,55 zł/rodzinę) średnio 5,16 zł/dzień. Ankietowani zostali zapytani, czy w przypadku gdyby ich wynagrodzenie wzrosło dwukrotnie to byłoby skłonni wносить większe opłaty. 27% respondentów odpowiedziało, że w takiej sytuacji byłaby skłonna przeznaczyć wyższe kwoty za dostęp do terenów leżących w bezpośrednim sąsiedztwie Świdra, średnia wartość WTP₂ w sytuacji zwiększenia wynagrodzenia wyniosła 8,79 zł/dzień.

Wartość Willingness To Accept

Odpowiedzi na pytanie IX pozwoliły obliczyć wartość rekreacyjną OPM określanej jako Willingness To Accept (WTA). Jest to drugi wariant metody wyceny warunkowej polegający na wskazaniu poziomu oczekiwanej rekompensaty za utratę możliwości korzystania z tego terenu. Ankietowani mieli do wyboru sześć sugerowanych wartości: 10 zł, 25 zł, 50 zł, 100 zł, 250 zł i 500 zł oraz możliwości podania innej kwoty. Spośród respondentów, którzy brali udział w badaniach 53% wskazało konkretną kwotę rekompensaty. Największą grupę stanowiły osoby (57%), które wskazały kwoty w przedziale do 10 zł, najmniejszą zaś – tylko 2 osoby (4%) w przedziale 30-40 zł. Średnia wartość WTA wyniosła 46,14 zł/dzień, maksymalna wartość rekompensaty to 1250,00 zł/dzień. Badania wskazują, że kobiety oczekiwałyby w ramach rekompensaty za brak dostępu do Świdra średnio 33 zł/dzień, natomiast mężczyźni 61 zł/dzień. Na podstawie przeprowadzonych analiz można stwierdzić, że najmłodszy i najstarszy respondenci oczekują prawie 10-krotnie większej rekompensaty za utracony dostęp do Świdra niż pozostałe grupy wiekowe. Najwyższej rekompensaty oczekują respondenci, których

dochód netto rodziny wynosił 1251-2500 zł. Podana przez nich wartość WTA wyniosła średnio 134 zł/dzień i była prawie 70 razy większa od wartości zaproponowanej przez osoby, których dochody zostały zakwalifikowane do przedziału 801-1250 zł. Wartość WTA dla tej grupy wyniosła średnio 2 zł/dzień.

Wartość Otwockiej Plaży Miejskiej w opinii respondentów

W pytaniu nr X respondenci proszeni byli o określenie rangi wartości, jakie przypisują Otwockiej Plaży Miejskiej zlokalizowanej nad rzeką Świder. W tym celu stworzono hipotetyczną sytuację, w której ankietowani proszeni byli o podział 100 zł na wskazane im stwierdzenia, które były powodem ochrony terenu badań. Największą wartość przypisano stwierdzeniu „cenię sobie fakt, że tereny nad Świdrem istnieją i że w każdej chwili są dostępne” (27% respondentów) oraz „lubię przebywać nad Świdrem” (26% pytanych). 23% ankietowanych uznało, że „istnienie terenów nad Świdrem jest ważne nie tylko z naszego punktu widzenia, ale też naszych dzieci i wnuków”, dlatego też zależałoby im na zachowaniu tego miejsca dla przyszłych pokoleń. Dla 16 % uczestników badań ankietowanych „ogromną wartość ma samo istnienie terenów nad Świdrem jest sam fakt możliwości korzystania z terenów nad Świdrem” w tym z Otwockiej Plaży Miejskiej, natomiast 8% pytanych wskazało, że teren ten jest dla nich ważny z „innych powodów”.

Podsumowanie

Z terenów rekreacyjnych nad Świdrem w tym z Otwockiej Plaży Miejskiej korzystają mieszkańcy przeważnie Józefowa i Otwocka. Fakt ten powinien stymulować lokalne władze samorządowe do poprawienia istniejącej lub wybudowania nowej infrastruktury, która umożliwi dotarcie nad Świder, a następnie odpoczynek na Otwockiej Plaży Miejskiej. Powyższa przesłanka potwierdza fakt, że znaczenie zbiorników wodnych, w tym rzek dla ludności mieszkającej w najbliższym ich otoczeniu w czasach współczesnych dotyczy głównie obszarów życia związanych z wypoczynkiem i rekreacją. W skali województwa, czy też kraju wydaje się, że większa ranga przypisywana jest aspektom związanym z ochroną środowiska oraz zapewnieniem bezpieczeństwa wodnego wszystkim organizmom oraz utrzymanie stabilności ekosystemów, w skład których wchodzi obszary wodne. Wycena obszarów sąsiadujących bezpośrednio w terenami wodnymi jest próbą wzbogacenia tematyki o aspekty ekonomiczne. Ciągłe brakuje licznych przykładów badań opisujących finansowe aspekty wypoczynku i rekreacji nad wodą na terenach leśnych. Dotyczy to przede wszystkim literatury krajowej.

Literatura

- Kargul-Plewa D., Janeczko E. 2015. Podstawy metodyczne oceny atrakcyjności krajobrazowej zbiorników wodnych na terenach leśnych. SiM CEPL, Rogów, 17 (4): 97-103.
- Mandziuk A. 2014. Wycena wybranej grupy pozaprodukcyjnych funkcji lasu na przykładzie Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Janowskie”. Praca doktorska wykonana na Wydziale Leśnym SGGW w Warszawie.
- Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych zaprasza. 2014. Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych. Wydanie II. Otwock.
- Pyra A. 2016. Wycena rekreacyjnej funkcji lasu na przykładzie Otwockiej Plaży Miejskiej. Praca dyplomowa wykonana na Wydziale Leśnym, SGGW w Warszawie.

Stępnik Z. 2014. Disputes over the protected area. Social and political aspects of nature conservation and environmental pollution in Świder Nature Reserve. Diploma thesis International Master's Programme in Human Ecology. Lund University. Human Ecology Division. Department of Human Geography. Faculty of Social Sciences. Lund.

Winpenny J. 1995. Wartość środowiska – metody wyceny ekonomicznej. Wydawnictwo PWE. Warszawa.

Akty prawne

Uchwała nr XXI/205/2000 Rady Miasta Otwocka z dnia 23 maja 2000 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 82 z dnia 27. 07. 2000 r. poz. 828) w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Otwocka zatwierdzonego Uchwałą nr XVII/77/86 Miejskiej Rady Narodowej miasta Otwocka z dnia 27 listopada 1986 r. dla obszaru, którego granice określa załącznik nr 1 do Uchwały nr XLI/297/97 Rady Miasta Otwocka z dnia 18 marca 1997r. i zatwierdzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru przyległego do rzeki Świder na terenie miasta Otwocka – etap I.

Ustawa z dnia 18 lipca 2001 roku Prawo wodne. Dz. U. 2001 Nr 115, poz. 1229 ze zm.

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Dz.U. 2003 nr 80 poz. 717 ze zm.

Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 16 stycznia 1978 r. w sprawie uznania za rezerwy przyrody. Dz. U Nr 25 poz. 180.

Agnieszka Mandziuk, Adrian Pyra

Katedra Urządzania Lasu, Geomatyki i Ekonomiki Leśnictwa,

Wydział Leśny SGGW w Warszawie

Agnieszka.Mandziuk@wl.sggw.pl, adrian-aragard@o2.pl